

MEDICINSKA FAKULTETEN

Pappor, amning och jämställdhet

- En kvalitativ intervjustudie

Fathers, breastfeeding and equality

- A qualitative interview study

Författare: Josefin Berntsson & Paula Sande

Handledare: Pernilla Ny

Magisteruppsats

Våren 2024

Antal ord: 7628

Lunds universitet
Medicinska fakulteten
Programnämnden för omvårdnad, radiografi samt reproduktiv, perinatal och sexuell hälsa
Box 157, 221 00 LUND

Abstrakt

Bakgrund: Amning har kort- och långsiktiga hälsofördelar för mamman, barnet, miljön och samhället. Amningsstatistiken sjunker nationellt i Sverige och vad det beror på är inte klarlagt. Tidigare studier visar på att pappors delaktighet, stöd och inhämtad amningskunskap har positiv inverkan på amning. **Syfte:** Denna studie syftar till att utforska pappors upplevelser av amning ur ett jämställdhetsperspektiv. **Metod:** En kvalitativ intervjustudie med induktiv ansats. **Resultat:** Författarna fann tre huvudkategorier med åtta subkategorier varav huvudkategorierna var; *Tryggt och smidigt, Ett teamarbete* samt *En önskan om mer*. Resultatet visade att papporna tyckte det var betydelsefullt att deras barn ammade. Papporna tyckte att amningen hade många fördelar och var positivt inställda till amning. Det framkom även att de hade önskat vara mer delaktiga och önskade mer information med konkreta råd hur man kan stötta som pappa till ett ammande barn. Pappor kunde uppleva en känsla av utanförskap initialt men önskade ändå att deras barn skulle amma och de hittade andra viktiga funktioner i sitt föräldraskap. **Konklusion:** Papporna var delaktiga i sitt föräldraskap till sitt ammande barn, genom att stötta både praktiskt och känslomässigt. De önskade vara delaktiga så mycket som möjligt men upplevde bristfällig information under graviditeten om amning och pappans stöttande roll. Detta skulle kunna ha bidragit till att papporna upplevde att ett sätt att nå jämställdhet i föräldraskapet var att kunna dela på matningen.

Nyckelord

Pappor, upplevelse, amning, jämställdhet, föräldraskap

Innehållsförteckning

Introduktion	4
Bakgrund	5
Nationella och Internationella riktlinjer	5
Amning och pappans delaktighet	6
Jämställdhet och föräldraledighet	7
Perspektiv och utgångspunkter	7
Teoretisk ram för studien	7
Syfte	8
Metod	8
Urval	8
Datainsamling	9
Analys av data	9
Forskningsetiska avvägningar	11
Resultat	11
Tryggt och smidigt	12
Ett teamarbete	13
Skapa rätt förutsättningar för amning	13
Ansvar över det praktiska	14
Olika roller i föräldraskapet	14
Föräldraledighetens inverkan på amningen	16
En önskan om mer	16
En känsla av utanförskap och otillräcklighet	17
Otillräcklig förberedande information	17
Amningens inverkan på föräldraledigheten	17
Vikten av att kunna mata sitt barn	18
Diskussion	19
Metoddiskussion	19
Resultatdiskussion	21
Konklusion och implikationer	24
Referenser	26
Arbetsfördelning	30
Bilaga 1	31
Intervjuguide	31

Introduktion

I studien av Rempel & Rempel (2011) framkom att papporna hade en viktig roll i att stödja amningen och såg familjen som ett team vilket påverkade amningsfrekvensen positivt. I en annan studie av Rollins et al. (2016) framkom att attityder och önskemål hos papporna kunde påverka om mamman valde att amma och dess duration. Amningsstatistiken sjunker i Sverige nationellt och vad det beror på är inte klarlagt. I Sverige år 2001 helammades 68,3 % barn vid fyra månaders ålder. År 2021 var motsvarande siffra 49,9 % (Socialstyrelsen, 2024).

Enligt en kanadensisk studie, där författarna intervjuat 21 pappor (Rempel & Rempel, 2011) framkom att en del pappor upplevde att matning likställs med anknytning vilket de fick mindre av när barnet helammades och i en systematisk litteraturöversikt av Sihota et al. (2019) baserad på artiklar från sex olika länder, framkom det att det kunde vara en stor förändring och en utmanande tid att bli pappa. Vidare belyser Sihota et al. (2019) att pappor kunde uppleva utanförskap från relationen med mamma och barn under tiden barnet ammar. Samtidigt belyser en kohortstudie utförd i Storbritannien av Emmott & Mace (2015), att pappors känslomässiga stöd har en positiv inverkan på amningen och dess duration men att det även kan ha en negativ inverkan, då man har sett en ökad tendens till flaskmatning i familjer med engagerade pappor (Emmott & Mace, 2015).

Det finns många kort- och långsiktiga hälsofördelar med amning, för både mamma och barn (Binns et al., 2016; Victoria et al., 2016). Barnet kan inte själv bestämma om barnet ska få bli ammat, men det är barnets rättighet och vårdpersonalens ansvar att förmedla kunskap och information samt ge stöd för att lyckas etablera en amning (Barnkonventionen, 2019; SFS, 2014:821). Barnmorskor på bland annat mödravårdscentralen, förlossningen, eftervården och återbesöksmottagningar har ett viktigt uppdrag och ansvar i att främja amning i enlighet med Patientlagen, Socialstyrelsen och Livsmedelverkets riktlinjer kring amning (Svenska barnmorskeförbundet, 2018).

Bakgrund

Amning har kort- och långsiktiga hälsofördelar för både barnet, mamman och samhället (Victoria et al., 2016). Studier visar att barn som ammar löper lägre risk för akut öroninflammation, akut gastroenterit, allvarlig luftvägsinfektion, tarminflammation hos prematura barn, lägre risk att utveckla fetma och plötslig spädbarnsdöd. Detta beror på att bröstmjölken hjälper till att stimulera barnets immunförsvar och minskar därmed risken för plötslig spädbarnsdöd på grund av lägre risk för infektioner (Binns et al., 2016; Victoria et al., 2016). Studier har även påvisat att barn som ammats minst 12 månader har i vuxen ålder bättre kognitiv förmåga och högre IQ än barn som ammats mindre än en månad (Victoria et al., 2015). Hälsofördelarna för mamman är minskad risk för bröstcancer, ovarialcancer, Diabetes Mellitus typ 2, hypertension och andra kardiovaskulära sjukdomar (Binns et al., 2016; Rollins et al., 2016; Victoria et al., 2016). På grund av de långsiktiga hälsofördelarna för mamma och barn, gynnar amning även folkhälsan på sikt vilket ger ekonomiska vinster för samhälle, sjukvård och på individnivå (Victoria et al., 2016).

Nationella och Internationella riktlinjer

World Health Organization (WHO) och Unicef rekommenderar att amning påbörjas inom den första timmen efter födsel och därefter rekommenderas exklusiv amning de första sex månaderna. Sex månader med exklusiv amning ger barnet det näringsinnehåll och energi barnet behöver för en god fysiologisk och neurologisk utveckling (WHO, 2021). Barnet ska få amma när det vill och när som helst under dygnet. Efter sex månader med exklusiv amning ger amningen fortfarande energi och näringsämnen som motverkar undervikt, fetma och förebygger hunger. Efter sex månader rekommenderar WHO (2021) att barnet delammar upp till två år eller längre. I FN:s konvention om barns rättigheter framkommer det att alla barn har rätt att få bli ammande och att föräldrar skall få rätt information kring amning.

Konventionsländerna ska *”säkerställa att alla grupper i samhället, särskilt föräldrar och barn, får information om och har tillgång till undervisning om barnhälsovård och näringslära, fördelarna med amning, hygien och ren miljö och förebyggande av olycksfall samt får stöd vid användning av sådana grundläggande kunskaper”* (Barnkonventionen, 2019).

WHO tog 1981 fram “International code of marketing of breast-milk substitutes” som reglerar marknadsföringen av formula (tidigare benämnt bröstmjölk ersättning). Det finns även specificerat i *lag om marknadsföring modersmjölk ersättning och tillskottsnäring* (2013) där det framgår att formula inte får marknadsföras samt att amningens fördelar ska lyftas på dessa produkter. Trots dessa regleringar finns det studier som pekar på att barnmatsindustrin kringgår och bryter mot dessa marknadsföringsregleringar konstant vilket påverkar föräldrars beslut och amningsdurationen negativt (Rollins et al., 2023).

Amning och pappans delaktighet

I en systematisk litteraturgenomgång av Rollins et al. (2016) framkommer att attityder och önskemål hos pappan kan påverka om mamman väljer att amma och dess duration. Studien visade även att pappan kunde påverka amningen positivt genom att stötta mamman på så sätt att mamman ammade under en längre period. I en svensk prospektiv kohortstudie av Flacking et al. (2010) baserad på registerdata av 51.671 pappor och barn, framkom det att det fanns ett samband mellan amningsduration och pappans utbildningsnivå där barn till pappor med låg utbildningsnivå blev ammade i lägre utsträckning. Studien visade även att när pappor inte tog ut föräldraledighet under barnets första levnadsår ledde detta till en minskad amningsduration eller ingen amning, jämfört med barn till pappor som hade tagit ut föräldraledighet under de första två månaderna (Flacking et al., 2010).

I en studie av Furman et al. (2016) framkom att amningsutbildningsprogram för blivande pappor kunde ha en positiv effekt på amning och sannolikheten att de önskade att deras barn skulle ammas ökade efter utbildningen. I studien av Rempel & Rempel (2011) framkom att papporna såg familjen som ett team och att de därmed hade en viktig roll när det handlade om att vara amningsstöd till sin partner. Pappor med inhämtad amningskunskap via till exempel amningsutbildning, internet eller böcker var mer benägna att stötta och påminna sin partner när det uppstod amningsutmaningar. Pappors kunskap ledde till att kvinnorna tog sig förbi amningsutmaningar vilket ledde till att mammorna fortsatte att amma. Pappor som deltog i studien uppmärksammade att det var svårt för kvinnan att ta till sig all information på eftervården och kunde då även stötta med detta. Vidare framkom det att pappor använde sina kunskaper och sökte efter professionell hjälp för amningsstöd när behov för detta uppstod. Det var även fördelaktigt om pappan var engagerad i de andra barnen hemma, så att modern kunde fokusera på det ammande barnet (Rempel & Rempel, 2011).

Jämställdhet och föräldraledighet

Jämställdhet betyder att alla människor oavsett kön, har lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla områden av samhället. Oavsett kön är målet för Sveriges jämställdhetspolitik att kvinnor och män ska ha samma makt och kunna forma sina egna liv (Jämställdhetsmyndigheten, 2022). Enligt WHO är betald föräldraledighet en grundförutsättning kvinnor ska kunna etablera och upprätthålla amningen (WHO, 2023). Sverige är det landet av Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) länderna som har längst föräldraledighet vilket innebär att föräldrar har rätt till 13 månaders föräldraledighet med 80% betalning samt ytterligare fem månader med lägre betalning (Försäkringskassan, 2023). År 1995 beslutades att föräldrarna skulle reserveras en månads individuell föräldraledighet och år 2002 ändrades detta till två månader. År 2016 kom beslutet om tre månader vilket innebär att det har skett en successiv ökning av..... över tid (Försäkringskassan, 2023). Beslutet innebär att tre månader, det vill säga 90 dagar är låsta för den enskilda föräldern, i syfte att sträva efter ett mer jämställt föräldraskap (Föräldraledighetslag [SFS], 1995; Försäkringskassan, 2023; Jämställdhetsmyndigheten, 2023).

Perspektiv och utgångspunkter

Enligt försäkringskassan fördelas föräldraledigheten i långsam takt allt mer jämställt mellan föräldrar (Försäkringskassan, 2023). Samtidigt sjunker amningsstatistiken nationellt (Socialstyrelsen 2024). Orsakerna till att amningsstatistiken sjunker är inte helt klarlagda. Författarna avsåg att utforska pappornas perspektiv i denna studie med utgångspunkt att främja både ett jämställt föräldraskap samt en bibehållen amning. Genom att ta del av just pappornas erfarenheter kan vi i framtiden främja amning i ett jämställt föräldraskap.

Teoretisk ram för studien

KASAM (känsla av sammanhang) är ett salutogent begrepp och en teori av Antonovsky (2005). Teorin menar på att en individ kan vara vid god hälsa om individen känner sig delaktig i ett sammanhang som är förståeligt och meningsfullt. För att skapa hög KASAM behövs tre delkomponenter: begriplighet, hanterbart och meningsfullhet. Begriplighet syftar till förståelsen för omvärlden till exempel i vilken utsträckning man upplevt tydlig information. Hanterbarhet syftar till resurser som står till ens förfogande som kan vara under

ens egen kontroll eller av andra människor. Meningsfullhet syftar till i vilken uträkning man känner att livet har en känslösam innebörd, det vill säga en känsla av engagemang och motivation för olika händelser (Antonovsky, 2005). Tidigare studier har visat att pappor kan uppleva utanförskap med ett nyfött barn, då det är mamman som ammar och bland annat tillgodoser barnet med mat (Sihota et al., 2019). Genom att informera pappor om amning och hur de själva kan skapa en egen individuell anknytning med sina barn, kan papporna förmodat öka sin kunskap och istället uppleva känslor som delaktighet och samhörighet med mamma och barn vilket leder till en ökad KASAM som skulle kunna främja barnets amning. I denna studie kommer KASAM-teorin användas som perspektiv och utgångspunkt vid resultatdiskussionen för att sammanställa och jämföra empiri och teori. Detta för att skapa ett teoretiskt ramverk för studien vilket bidrar till en djupare förståelse.

Syfte

Att utforska pappors upplevelser av amning ur ett jämställdhetsperspektiv.

Metod

Studiedesignen var en empirisk kvalitativ forskningsmetod med induktiv ansats. Metoden valdes eftersom syftet var att studera upplevelser och perspektiv på djupet (Yin, 2013). Malterud (2014) beskriver syftet med kvalitativa forskningsmetoder som att utforska perspektiv och meningsinnehåll i kulturella eller sociala fenomen precis som de upplevs av de som själva är involverade. Kvalitativa forskningsmetoder används för att beskriva och analysera fenomen och bidrar till mångfald och nyanser av dessa erfarenheter som även kan studeras ur olika perspektiv (Malterud, 2014).

Urval

Urvalet bestod av 14 pappor som hade barn i åldersspannet tre till fem månader där barn och mor initierat en amning. Elva av barnen helammade, två delammande och ett barn hade delammat i två månader och därefter övergått till enbart formula. Nio av de fjorton papporna var förstagångsföräldrar. De som exkluderades i studien var icke svensktalande pappor eller

pappor vars barn och partner inte initierat en amning. Författarna använde sig av ett bekvämlighetsurval som urvalsmetod vilket innebar att författarna valde ut de personer som fanns lättillgängliga vid en viss tidpunkt och sammanhang (Polit & Beck, 2022).

Datainsamling

Innan rekrytering och datainsamling påbörjades inhämtades tillstånd från berörd verksamhetschef samt Vårdvetenskapliga etiknämnden (VEN). Informationsblad om studien och dess syfte fanns tillgängliga på patientsalar, i väntrum samt matsalar på berörda vårdenheter under sommaren och hösten 2023. De pappor som var intresserade av att delta i studien, kunde via en QR-kod lämna kontaktuppgifter och samtycke för deltagande i studien. Alla pappor vars barn hade initierat en amning oavsett upplevelse var välkomna att anmäla intresse. Totalt 53 pappor lämnade intresse av att delta i studien, dessa kontaktades därefter via e-mail i kronologisk ordning minst två månader senare för att boka tid för en intervju. Fjorton av dessa 53 pappor fick författarna kontakt med inom tidsramen för studien. Intervjuerna ägde sedan rum under hösten och vintern 2023/2024. Resterande pappor som visat intresse för deltagande meddelades om att studien avslutats och tackades för visat intresse.

Datainsamlingen gjordes med hjälp av semistrukturerade intervjuer. Intervjuerna hölls av logistiska skäl via telefon och tog mellan 8–27 minuter att genomföra. Intervjuguiden som användes innehöll bakgrundsfrågor (barnets ålder, antal barn, amning), en övergripande fråga samt stödfrågor som användes om informanten inte belyst området tidigare. Intervjuguiden som användes i studien återfinns i bilaga 1. Studieansvariga intervjuade hälften var av deltagarna och intervjuerna spelades in och förvarades på lösenordskyddade enheter som enbart författarna hade tillgång till. Därefter transkriberades intervjuerna löpande under våren 2024.

Analys av data

De inspelade intervjuerna transkriberades ordagrant och en innehållsanalys gjordes i enlighet med en analysmetod av Graneheim & Lundman (2004). Hela analysenheten lästes igenom av båda författarna upprepade gånger, detta för att få en övergripande helhetskänsla för materialet. Därefter togs meningsbärande enheter ut som ansågs vara relevanta till studiens syfte. Författarna analyserade det manifesta innehållet i materialet som innebär de synliga

delarna i texten. De meningsbärande enheterna kondenserades sedan i syfte att korta ned texten utan att förlora innebörd. Därefter kodades de kondenserade enheterna som slutligen delades in i olika kategorier och subkategorier (Graneheim & Lundman, 2004). Utifrån insamlat datamaterial kunde tre huvudkategorier och åtta subkategorier utvinnas i analysprocessen. Utdrag ur analysprocessen finns att tillgå i tabell 1 nedan.

Då författarna själva arbetat på en BB-avdelning med bland annat att stötta nyblivna familjer samt med att ge amningsrådgivning enligt gällande styrdokument och riktlinjer, fanns det en viss förförståelse för ämnet. Vidare har författarna även tidigare privata erfarenheter av att ha ammande barn i en parrelation. Författarna har under studiens gång eftersträvat ett aktivt och medvetet förhållningssätt till sin förförståelse under datainsamling, analysprocess och resultatförfarandet. Detta för att som Kvale & Brinkmann (2014) beskriver att i högsta mån undvika att färga datainsamlingen och studiens resultat.

Tabell 1. Analysprocessen.

Meningsbärande enhet	Kondensering	Kod	Subkategori	Huvudkategori
4) Fördelen är väl att man tänker kring det. Men det är väl smidigt också. Men han äter tills han blir mätt. Så vi inte behöver ha koll på att han äter si och så jättemycket.	Fördelen är att det är smidigt. Han äter tills han blir mätt så vi behöver inte ha koll på att han äter en viss mängd.	Smidigt med amning	Tryggt och smidigt	Tryggt och smidigt
13) men också jag tycker det är ett bra substitut att jag kan sitta med flaskan och mata så att det är någonting vi ska göra mer nu framöver. Och kanske tänker att vi kanske borde gjort mer och börjat med tidigare också med det för det är ju fantastiskt.	Jag tycker att det är ett bra substitut att jag kan mata med flaskan så det ska vi göra mer framöver. Vi kanske borde gjort det mer och tidigare för det är ju fantastiskt.	Fantastiskt med flaskmatning	Vikten av att kunna mata sitt barn	En önskan om mer
6) pappans roll kommer senare i livet, och jag kan inte vara en mamma och hon kan inte vara en pappa så enkelt är det, och de genetiska förutsättningar har man inte , så hon kör sitt nu och jag fyller i där jag kan, det är slutklämmen skulle jag säga..	Pga av genetiska förutsättningar så kan jag inte vara en mamma och hon en pappa. Pappans roll kommer senare i livet. Jag fyller i det jag kan just nu.	Olika roller	Olika roller i föräldraskapet	Ett teamarbete

Forskningsetiska avvägningar

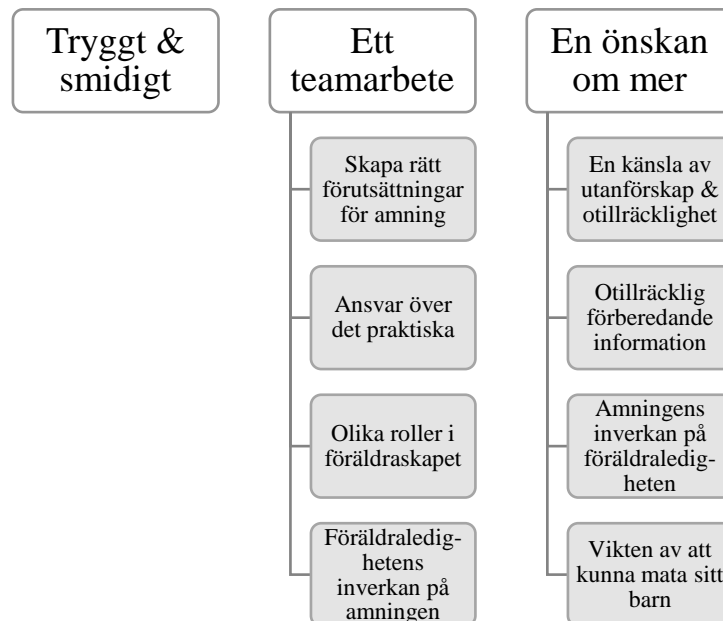
Vårdvetenskapliga etiknämnden (VEN) har innan studien påbörjades gjort en bedömning och givit ett rådgivande yttrande som författarna tagit hänsyn till. Ett skriftligt tillstånd att utföra studien på berörda vårdenheter inhämtades från berörd verksamhetschef. Det övergripande syftet med forskningsetik är att beskydda studiedeltagarnas integritet och rätt till självbestämmande. Forskningsetiska principer är baserade på regelverk som till exempel Nürnbergkoden och Helsingforsdeklarationen. Forskning ska bland annat bedrivas i enlighet med *godhetsprincipen*, *principen att inte skada* och *autonomiprincipen* (Carlsson & Georgsson, 2021). Författarna till denna studie bedömde, i enlighet med godhetsprincipen, att resultatet av studien kan leda till nytta för enskilda personer eller för samhället på sikt. Nyttan för studien ansågs väga emot eventuella risker för studiedeltagarna. Författarna tog hänsyn till VEN's yttrande om att ämnet skulle kunna vara känsligt och deltagarna fick därför skriftlig information angående att vända sig till sin vårdcentral för samtalsstöd om intervjun mot förmodan skulle väcka några känslomässiga och svåra tankar hos deltagaren.

I enlighet med autonomiprincipen var deltagandet i studien helt frivilligt och skedde utan påtryckningar, deltagarna kunde även välja att avbryta när som helst under studiens gång. Detta fick deltagarna skriftlig information om i informationsbladet samt via QR-koden. Informerat samtycke om att delta i studien lämnades digitalt via QR-kod. Författarna valde en QR-kod för att samla in samtycke och kontaktuppgifter på ett lättillgängligt och säkert sätt. Inspelad data samt transkriberingar förvarades på lösenordskyddade enheter, oåtkomliga för obehöriga. Enligt Carlsson & Georgsson (2021) syftar The General Data Protection Regulation (GDPR) i att personuppgifter skyddas på samma sätt inom hela EU. Författarna till denna studie hanterade kontaktuppgifter och inspelade ljudfiler i enlighet med GDPR. Personuppgifter och all insamlad data behandlades konfidentiellt och kan ej härledas till person i det slutliga resultatet.

Resultat

Resultatet bygger på fjorton intervjuer med pappor som hade ammande barn. Studien fokuserar på deras erfarenheter av amning ur ett jämställdhetsperspektiv. Författarna fann tre huvudkategorier med åtta subkategorier (se Figur 1). Där papporna berättar om att dels vara

en del i ett team med mamman och barnet men också att känna sig utanför och vara lite oförberedda och sedan en önskan om något mer.

Figur 1. Huvudkategorier och subkategorier

Tryggt och smidigt

Informanterna upplevde många fördelar med att barnet ammade. Det upplevdes som ett naturligt band *“alltså...kvinnan är ju skapad för att kunna amma barnet (10)”* och närhet mellan mamma och barn, en trygghet att barnet fick rätt mängd mat som var näringsrik för att barnet skulle växa *“positivt är ju att barnet får den näring som den ska ha via mamman (6)”*.

En del informanter tyckte det var praktiskt *“ska va helt ärlig rent praktiskt lättare kan jag tycka att ha med amningen, att man alltid har maten med sig, om då mamman är med naturligtvis (10)”* och logistiskt lättare att slippa flaskor. En informant som hade erfarenhet av att tidigare flaskmata beskrev amningen:

“Man inser liksom att det är liksom praktiska fördelar när man kan ta upp barnet på natten och liggamma.. på många något sätt..ja...på många sätt underlättar det...liksom är det lättare jämför med att flaskmata. Man blir lite liksom...Det är, det är bökigt. Vi måste diska flaskor

hela tiden. Det är en sak jag kommer ihåg....att vi diskade jämt...vi hade ingen diskmaskin vi diskade jämt...Vi har gjort en resa med amningen (2)”

Vidare framkom det att informanterna tyckte att det var praktiskt och smidigt att deras barn ammade och även om informanterna upplevde att de gick miste om matningen ansåg de att amningen var bäst för barnet vilket vägde tyngre än att de inte kunde vara med och mata. Informanterna uppgav även att de upplevde amningen som väldigt positiv. Deras upplevda känslor var att amningen var något magiskt, häftigt, naturligt och de upplevde en viss stolthetskänsla då helamning inte alltid verkade vara en självklarhet för alla av olika skäl.

“man får en stolt känsla som kanske är lite felplacerad, för det verkar inte vara så självklart längre (3)”

Ett teamarbete

Under denna huvudkategori beskrivs fyra olika subkategorier som handlar om hur pappor upplevde hur de kunde stötta under amningstiden genom att vara ett stöd på olika sätt samt vilken roll pappan har under denna tid. Den sista subkategorin beskriver hur pappor upplevde en positiv inverkan på amning genom att vara hemma första tiden med sitt barn.

Skapa rätt förutsättningar för amning

Gemensamt för informanterna var att de försökte hjälpa till genom att uppmuntra, ge råd och vara ett stöd till sin partner. Papporna beskrev sig vara ett supportverktyg eller konsult till sin partner och gdet skapade förutsättningar för amningen.

“När barnet föddes så har jag servat min fru och tagit reda på väldigt mycket om amning eller försökt bli en konsult (1)”

Genom support som till exempel att se till hon hade rätt förutsättningar eller påminna om kunskap som de lärt sig under resans gång upplevde papporna att de skapade rätt förutsättningar för att främja amningen. *“Jag fick ofta vara med och hjälpa till och forma bröstet från början för att han skulle lättare vilja ta bröstet (8)”*. Pappor med fler barn

beskrev att de tog hand om de andra barnen så att partner kunde amma och få ro *“så att hon får lugn och ro att amma vilket kan vara svårt ibland men det är huvudfokus för mig (8)”*.

“Men kanske mer uppmuntra, ge råd och vara ett stöd. Och försöka hjälpa till. Alltså uppmuntra till att fortsätta amma honom om det skulle vara ett problem. Det är framförallt det som jag har tänkt (11)”.

Ansvar över det praktiska

Informanterna upplevde att de kunde stötta med praktiska saker runt omkring amningen. Praktiska saker kunde till exempel vara de klassiska hushållssysslorna för att underlätta för sin partner men även att försöka dela ansvaret för att stötta varandra *“jag lagar mat och städar och det är för att underlätta för min fru då det kan vara påfrestande att amma (6)”*, *“preppa och laga mat och sköta annat logiskt ehm, som egentligen är ofrånkomligt (4)”*. Det framkom även att de stöttade före och efter amningen genom att vagga, byta blöjor, leka, ta hand om de äldre barnen för att partner och barn skulle kunna vila och amma ostört. Under amningen kunde de hjälpa till med att puffa upp kuddar, hämta vatten och laga mat vilket pappor beskrev som en mer jämställd fördelning eftersom man hjälptes åt.

“Det är viktigt att...pappan...tar allt man kan, med hushållsarbete och allting runt omkring. För att amningen är ju ett jobb i sig så att säga, inte tiden är väl inte det primära utan det är väl en form av fysiskt och mentalt givande man gör (9)”.

“Jag får ta andra sysslor under tiden hon ammar, grejer som kanske gynnar barnet i slutändan på något sätt (10)”.

Olika roller i föräldraskapet

Informanterna upplevde att de hade olika roller i föräldraskapet och att detta kändes okej. De olika rollerna skiljde sig åt och hade olika funktioner men båda upplevdes som viktiga. En del pappor beskrev att mammans roll blev mer relaterad till mat och mys medans pappans roll till barnet upplevdes som mer lekfull. Papporna kände sig också trygga i att detta skulle jämnas ut sig senare, efter amningsperioden. En annan aspekt av olika roller i föräldraskapet yttra sig i hur informanterna kunde knyta an till det ammande barnet.

"Pappans roll kommer senare i livet, och jag kan inte vara en mamma och hon kan inte vara en pappa så enkelt är det, och de genetiska förutsättningarna har man inte, så hon kör sitt nu och jag fyller i där jag kan (6)".

Vidare framkom det att informanterna upplevde en acceptans över att de hade en annan roll än den ammande mamman. Papporna kunde känna sig lite utanför initialt men accepterade situationen och anpassade sig till detta medan andra tyckte det var självklart att de hade en annan roll än den ammande partnern *"Jag kan inte amma så det är inte mycket att jämföra med, jag tycker det är en icke fråga faktiskt (6)".*

"Det är väl lite att jag tyckte att min tjej kan alltså sitta och titta barnet i ögonen och skapa.. Skapa kopplingen. Jag känner att jag är, man blir ju lite utanför. Och det kanske jag inte har tänkt på tidigare. Samtidigt som jag kanske mer nu har landat i att ja då får jag ju försöka på andra sätt (13)".

Informanterna beskrev att man helt enkelt inte kan ha allt helt jämnt fördelat med ett ammande barn men att de anpassat sig och kompenserar på andra sätt.

"Jag känner det, jag kommer inte upp i den nivån. Om jag strävar på någon slags 50-50-fördelning så är det svårt, när en ammar. Jag roddar i mycket annat. Jag handlar och lagar mat och så (4)".

En annan aspekt av att ha olika roller i föräldraskapet yttrade sig genom att pappor till ammande barn fann andra sätt att knyta an som föll sig naturligt. Informanterna angav att de inte fick lika mycket närhet med barnet som den ammande föräldern men att det gick att kompensera på andra vis. Informanterna uppgav att de gärna deltog i övriga omvårdnadsmoment med barnet och att de då ofta tog sig extra tid under små moment för att skapa sin speciella tid med barnet *"jag försöker göra så att blöjbytet blev till min grej så det är min tid med barnet (1)".* Att finnas fysiskt nära och att bära sitt barn övrig tid beskrevs också som viktigt för anknytningen. Sådär beskrev två olika informanter det:

"Och det, det kan vi göra nu också, knyta an, jag tänker det handlar ju mycket om att hålla sitt barn till exempel, alltså att jag håller honom, är med honom fysiskt nära... Kan byta blöja

är ju också ett, liksom ett sätt att få fin kontakt, till exempel på och sånt ju då. Och ut och gå med vagnen själv alltså att man också ibland liksom gör det lite själv...(10) ”.

Föräldraledighetens inverkan på amningen

Papporna upplevde att fördelningen av föräldraledigheten påverkade amningen. Att vara föräldralediga tillsammans en längre tid i början, det vill säga mer än de tio “pappdagarna” vid barnets födsel, upplevdes som positivt samt att det även påverkat amningen positivt. Detta eftersom de då kunde avlasta och stötta hemma så att mamma och barn kunde få lugn och ro att etablera amningen.

“Jag är lyckligt arbetslös för tillfället. Så säger jag också unik möjlighet att vara med barnet - som pappa speciellt i de här första månaderna och det har varit fantastiskt. Men eftersom vi också båda är hemma, så har vi varit ganska, alltså vi har inte stressat det här med flaskträning och det där istället för bröstmjök och så (13) ”.

Informanterna uppgav en önskan om att vara föräldralediga mer tillsammans i början. Det upplevdes som en stor omställning och att det var värdefullt att komma in i föräldraskapet tillsammans med sin partner. Bandet stärktes till barnet genom att vara hemma tillsammans.

“Vi har pratat mycket om de här 10 dagarna man får, det hade inte räckt för oss. Det var verkligen skönt att va hemma och så pass länge. Jag hade gärna velat va hemma en månad till men två månader var fantastiskt att ha. Hade jag lämnat min fru efter 10 dagar så hade hon nog gått in i väggen...”. (8)

En önskan om mer

Under denna huvudkategori beskrivs fyra olika subkategorier som handlar om en önskan att få vara mer delaktig, få mer information om hur man som pappa kan stötta sin partner och hur amningen påverkar möjligheten att vara hemma med sitt barn. Sista subkategorin beskriver en önskan om att kunna vara delaktig i att mata och dess upplevelser kring det.

En känsla av utanförskap och otillräcklighet

Informanterna upplevde blandade känslor kring amningen. Papporna kunde uppleva en känsla av otillräcklighet av att se sin partner ha det tufft när amningen tog tid att komma igång, att amningen strulade eller att det upplevdes psykiskt påfrestande för partnern. Informanterna kunde känna sig otillräckliga eftersom amningen var det absolut viktigaste för barnet och man inte kunde bidra lika mycket samt att de gick miste om upplevelsen att mata sitt barn och upplevde en känsla av avundsjuka eller ojämsliddhet. Några informanter kände sig stressade över amningen eftersom de inte kunde ta barnet själv eller upplevde en känsla av frustration att inte kunna trösta med bröstet som beskrevs som den magiska trösten.

“Jag kan själv känna att jag inte bidrar lika mycket eftersom min sambo, hon är med ammar flera gånger om dagen och på natten. Så då känns det som att... Jag vet inte riktigt. Om det är skuld eller någon form av ojämsliddhet (4)”

Otillräcklig förberedande information

Informanterna upplevde att det hade önskat mer information under graviditeten gällande amning samt hur man som pappa kan vara ett stöd till en ammande partner *“man får inte reda på så mycket vad man kan hjälpa sin fru med (1)”*, *“på något sätt få lite redskap för att vara den där coachen (8)”*. De upplevde att det var för lite information kring hur tufft och svårt det kan vara att amma. Informanterna hade önskat förbereda sig mer om det hade vetat hur svårt det skulle bli med amningen. Förberedelser skulle kunna va instruktionsfilmer på internet. Trots att en del fick information kring amning på MHV så var det önskvärt att lägga större vikt på amningen för att känna sig förberedd.

“Man pratade mycket förlossning och man pratade mycket om ja, men tiden efter men just den perioden, själva amningen, tyckte jag inte man tog upp i samma proportioner som denna perioden faktiskt är (7)”

Amningens inverkan på föräldradigheten

Papporna uppgav att fördelningen av föräldradigheten påverkades av att barnet ammade. Första tiden av föräldradigheten blev av naturliga skäl uttagna till mamman när barnet ammade och papporna planerade av den anledningen att vara föräldradiga betydligt senare. Informanterna hade en önskan om att kunna dela föräldradigheten lika men upplevde att

amningen delvis var ett hinder för detta. Informanterna kunde även känna att det vore smidigare om man kunde dela mer lika på föräldraledigheten redan under första året.

“Nej, alltså. Jag tror att alltså det är klart om man ammar blir det ju så rent naturligt att frun eller mamman då tar första tiden ju på något sätt och är föräldraledig ju, för det är ju svårt att amma och jobba ju tänker jag. Vi säger, det ställer ju till det utifrån det egentligen att om jag ska få vara föräldraledig så blir det ju senare i barnets liv om vi väljer att amma ju... Och det...i så fall... Och jag lägger egentligen ingen värdering i det, men det är väl det det kan bli så att säga i så fall som påverkar det ja”. (10)

Vikten av att kunna mata sitt barn

De pappor som av olika anledningar givits tillfälle att flaskmata sina barn beskrev olika anledningar till beslutet men enbart positiva känslor kring att kunna göra detta. Papporna upplevde att det kändes bra att få vara med och mata sitt barn, det upplevdes som en mysig stund. De beskrev känslor som glädje, att det var roligt samt upplevde det som positivt att båda kunde ha ansvar över matningen.

Och att man kan göra det med flaska om det funkar. Det funkar inte för alla barn - både flaska och bröst, så att det, jag ser framemot att göra det mer så kan jag säga... jag vill ändå ha hela upplevelsen och sen är det speciellt att, jag blir glad över det också och funkar det ska jag absolut göra det mer (13)”.

Informanterna hade en önskan om att få mata och ville vara en del av det, såg fram emot att få mata mer och ville ha hela upplevelsen. Anledningarna kunde variera från att flaskmatning tycktes vara ett bra substitut, att partnern skulle känna sig mer fri. Ett annat skäl kunde vara att informanterna tyckte det kändes mer jämställt att dela även på matning, ett avsiktligt val för att de ville att det skulle vara jämställt.

“Njaa alltså skulle han ammat fullt så har jag ju svårt att se hur det skulle bli jämställt på nå vis men det känns som det vi har löst på nåt vis..just för att vi ville att det skulle va lite jämställt att båda två tog i den biten.. så har vi delat upp det med att jag sköter flaskmatning och hon sköter amning... och då har det ju känts som att det har blivit rätt så jämställt för det blir ju det är ju i princip 50/50 vi matar han med amning och flaska...(12)”.

Diskussion

Metoddiskussion

I enlighet med Graneheim & Lundman (2004) diskuteras studiens tillförlitlighet utifrån begreppen *trovärdighet, pålitlighet* samt *överförbarhet*. När det gäller författarnas förförståelse inom ämnet, har denna diskuterats mellan författarna innan studiens start samt fortlöpande under studiens gång. Detta för att nå en ökad medvetenhet om förförståelsen för att i högsta möjliga mån inte låta denna färga datainsamling, analysprocess eller resultatförfarande. Förförståelsen ses inte som svaghet i studieförfarandet eftersom den diskuterades så att författarna blev väl medvetna om den i förväg. Detta anser författarna har bidragit till att öka studiens pålitlighet.

I urvalsförfarandet använde sig författarna av ett bekvämlighetsurval. Denna urvalsmetod valdes för att det, under en begränsad tid, skulle vara möjligt att finna informanter som ansågs kunna besvara studiens syfte. Detta anses vara en svaghet i studieförandet eftersom risken med denna urvalsmetod är att populationen kan bli snäv, från ett litet geografiskt område och med liknande kulturell bakgrund (Polit & Beck, 2022). Papporna som inkluderades i studien var svensktalande och bosatta i södra Sverige. Möjligheterna att ta ut betald föräldraledighet skiljer sig även åt i olika länder. Studiens resultat blir därför enbart överförbart i en svensk kontext.

Författarnas uppfattning är att informanterna hade övervägande positiva upplevelser av ämnet. Informationsbladet var utformat så att alla pappor vars barn initierat amning välkomnades att delta i studien, oavsett upplevelse. Då urvalet baserades på att deltagarna själva läste informationsbladet och anmälde sitt intresse finns det en risk att enbart de med positiva upplevelser kring ämnet valde att delta. Detta kan innebära en svaghet som kan minska studiens pålitlighet då tillräckligt varierande upplevelser friskerar att inte fångas upp i studien. För att fånga mer varierande upplevelser hade ett kompletterande riktat urval kunnat vara en lösning (Polit & Beck, 2022). Författarna har även avsiktligt valt att utforska just pappors erfarenheter och inte partners i samkönade relationer eftersom författarna hade för avsikt att studera det heteronormativa perspektivet på amning och jämställdhet. Resultatet anses därför enbart vara överförbart för heterosexuella relationer.

Inklusionskriterierna innefattade att deltagarna hade ammande barn i åldern två till sex månader. Åldersspannet sattes för att deltagarna som ingick i studien skulle ha hunnit bilda sig en uppfattning kring amningen och dess aspekter som kunde påverka hur de upplevde jämställdhet. Övre gränsen på åldersspannet sattes till sex månader för att minska risken för ett stort bortfall av informanter samt för att hålla tidsramen för denna studie. Åldersspannet i inklusionskriterierna anses vara en styrka i studieförandet eftersom detta bidragit till att upplevelserna som avsågs att studeras var aktuella för deltagarna under intervjutillfället vilket bidragit till att insamlad data besvarade syftet. Detta anses kunna öka studiens pålitlighet.

Datainsamlingen utfördes genom semistrukturerade intervjuer. Semistrukturerade intervjuer valdes då detta ansågs fördelaktigt eftersom detta tillät informanten att tala relativt fritt men inom det ämne som avsågs att studeras (Malterud, 2014). Intervjuguiden bidrog till att deltagarna i grunden fick samma frågor, vilket stärker pålitligheten och överförbarheten för föreliggande studie (Graneheim & Lundman, 2004).

Tiden på intervjuerna varierade från 8–27 minuter. Kvalitativa forskningsmetoder syftar till att studera upplevelser och perspektiv på djupet (Yin, 2013). Tidsspannet på intervjuerna var en svaghet i studieförandet då det med korta intervjuer blev svårt att uppnå ett djup i det insamlade materialet. Anledningen till detta kan delvis förklaras av att författarna saknade erfarenhet av intervjuer, dels saknades uppföljande frågor i intervjuguiden från start. Detta hade troligtvis kunnat undvikas genom en eller flera pilotintervjuer. Över tid utvecklades författarnas förmågor att ställa adekvata följdfrågor för att fördjupa svaren från informanterna, trots detta blev inte intervjuernas duration mycket längre. Telefonintervjuer valdes av praktiska skäl för att intervjun skulle vara lika lättillgänglig för alla informanter. Att intervjuerna hölls via telefon kan också vara en bidragande orsak till att intervjuernas duration blev korta. Detta eftersom en telefonintervju inte blir lika personlig. Trots intervjuernas korta duration anses den insamlade datan besvara studiens syfte väl på en manifest nivå.

Intervjuerna gjordes enskilt och författarna intervjuade hälften var av deltagarna. Trots att intervjuerna utfördes enskilt var de konsekvent utförda eftersom författarna använde samma intervjuguide och lyssnade på varandras inspelade intervjuer. Detta är en styrka i som ökar studiens pålitlighet. Enskilda intervjuer anses också vara en styrka eftersom det inte blir en lika stor maktobalans mellan intervjuande person och informant.

Det fanns ett stort intresse av att delta i studien, en hypotes till detta kan vara att pappor inte känner sig lika inkluderade i frågor om amning, föräldraskap och jämställdhet och troligtvis därför har en önskan att prata om ämnet. På grund av stort intresse kunde författarna ha gjort fler intervjuer eller pilotintervjuer men detta rymdes inte inom tidsramen för studien.

Författarna hade innan studiens start en avsikt att intervjua 12–15 informanter och intervjuade 14 stycken informanter. Kvalitativa studier består sällan av data från många informanter då detta kan leda till att materialet blir för stort och riskerar att analysen enbart blir ytlig (Malterud, 2014).

Dataanalysen utfördes med en välbeprövad innehållsanalysmetod av Graneheim & Lundman (2004) vilket ökar studiens tillförlitlighet. Meningsbärande enheter valdes ut i konsensus mellan studieförfattarna och kategoriseringen utfördes i samförstånd mellan båda studieförfattarna. Därmed har triangulering tillämpats då dataanalysen utförts av båda studieförfattarna samt att handledande lärare gett rådgivande yttrande i processen. Triangulering innebär att olika personer undersöker samma data för att kontrollera att samma resultat uppnås (Polit & Beck, 2022). Detta var en styrka i studieförfarandet som ökar studiens tillförlitlighet.

Resultatdiskussion

Resultatet i föreliggande studie visade att papporna upplevde att det var betydelsefullt att deras barn ammade. Papporna upplevde att amningen hade många fördelar och var positivt inställda till amning. Amning har många fördelar både för kvinnan och barnet som tidigare studier bekräftat (Binns et al., 2016; Victoria et al., 2016). I resultatdiskussionen nedan har författarna valt att diskutera med huvudfokus på subkategorierna; *Olika roller i föräldraskapet, Amningens inverkan på föräldradedigheten, Föräldradedighetens inverkan på amningen, Otillräcklig förberedande information och En känsla av utanförskap och otillräcklighet.*

Resultatet i studien visade att papporna intog olika roller i sitt föräldraskap som de växte in i och accepterade. Det kan upplevas utmanande för pappor att hitta sin roll och plats som viktig deltagare till en ammande partner även om det är en hälsosam process menar Sihota et al., (2019). Det upplevdes naturligt för informanterna i föreliggande studie att kliva in i en ny roll

och de anpassade sig till den nya situationen. Eftersom det inte är biologiskt möjligt för en pappa att amma så accepterade man varandras olika roller då önskan var stor att deras barn skulle amma. I föreliggande studie uppgav papporna att de hade andra viktiga funktioner och rollen upplevdes lika viktig som den ammandes. Informanterna uppgav samtidigt att de kunde känna en känsla av utanförskap initialt men accepterade sedan situationen, något som bekräftas av Sihota et al., (2019). Det som också framkommer i studien av Sihota et al., (2019) precis som resultatet i föreliggande studie är att pappor blir en större del av omvårdnadsarbetet så som att byta blöja, trösta, vagga, leka vilket också leder till delaktighet. Ranson (2016) beskriver ”skinship” som något som utvecklas genom att ha fysisk närhet mellan spädbarn och deras föräldrar. Ranson beskriver att pappor också kan uppleva denna slags närhet precis som mamman till barnet genom att involvera sig i all omvårdnad kring barnet. I resultatet i föreliggande studie framkom det att det var precis detta papporna gjorde för att stötta, känna sig delaktiga och hitta sin roll i föräldraskapet till ett ammande barn.

I en svensk kvalitativ intervjustudie med sju manliga och två kvinnliga partners visades att anknytningen kan fördröjas och en slags obalans kan upplevas av pappan, vilket ibland bidrar till att det blir önskvärt att dela på matningen för att pappan ska få känna sig mer delaktig (Palmqvist et al., 2015). I en annan studie framkom det att pappor upplever att matning likställs med anknytning vilket de får mindre av när barnet helammats (Rempel & Rempel, 2011). Resultatet i föreliggande studie visade att pappor som fick chans att mata tyckte detta var mysigt och önskade få göra det mer. De ansåg att om båda föräldrarna kunde dela på matning kunde detta leda till en mer jämställd fördelning från start. En hypotes kring detta skulle kunna vara att pappor som inte är närvarande och delaktiga har svårare att hitta sin roll. Detta skulle kunna leda till att de istället ser amningen som en konkurrens, där matningen kan bli en enkel väg in i barnets hjärta. Trots detta valde papporna i föreliggande studie att stötta det som de ansåg var bäst för barnet, nämligen att amma. Som tidigare nämnt accepterade de sina olika roller och fann andra sätt att knyta an till sitt barn. Att papporna förespråkade och önskade amning tänker författarna skulle kunna bero på en kunskap och medvetenhet om ämnet. Författarnas upplevelse är även att informanterna levde i förhållanden där normen redan var att dela på hushållssysslor, vilket bidrog till att papporna hade ett stöttande förhållningssätt.

I en studie av Furman et al., (2016) framkom det att amningsutbildningsprogram för blivande pappor kunde ha en positiv effekt på amning och sannolikheten att de önskade att deras barn skulle ammas efter utbildningen ökade. Det som framkom i resultatet i föreliggande studie var att informanterna önskade vara ett stöd men upplevde att de fått otillräcklig information under graviditeten och tiden efter barnets födsel gällande amning och pappans roll till ett ammande barn. Informanterna önskade mer förståelse och kunskap. En studie av Bennett et al.,(2016) visar också att pappor känner sig oförberedda på olika problem som kan uppstå vid amning.

I en rapport från SKR (2018) framkommer det att Mödrahälsovården (MHV) ger föräldrastöd genom enskilda möten eller i grupp men att mycket fokus ligger på att förbereda paret inför förlossningen. Enligt Basprogrammet från Region Skåne (2024) ska föräldrarna erbjudas amningsinformation tidigt i graviditeten. Samtal om amning ska ske minst tre tillfällen under graviditeten och kan ges enskilt eller i grupp. Information om hud mot hud och tidig amning samt dess fördelar ska ges till föräldrarna (Region Skåne, 2024). Författarna tror att det kan påverka papporna positivt och öka deras kunskap och tillit till sin föräldraroll samt att vara en stöttande partner vid amning genom ett mer utökat stöd från MHV, som skulle kunna fokusera mer kring amning och föräldraskapets olika roller.

Enligt Antonovsky's teori (2005) krävs tre delkomponenter för att skapa KASAM (känsla av sammanhang). Resultatet i föreliggande studie visade att pappor kan uppleva ett visst utanförskap och otillräcklighet när barnet ammar, något som även styrks av Sihota et al., (2019). Resultatet i föreliggande studie visade att pappor upplever bristfällig information under graviditeten, angående amning generellt men även om pappans roll, hur han kan stötta när barnet ammar. Här har MHV ett stort ansvar i att inkludera även partners på föräldrautbildningar och prata mer om partners roll kring amning och i ett jämställt föräldraskap. Genom att inkludera och informera pappor och partners kan de nå en ökad kunskap och förståelse som i sin tur påverkar huruvida de upplever delaktighet och samhörighet med mamma och barn. Detta skulle i sin tur kunna leda till en ökad KASAM som kan främja barnets amning och ett jämställt föräldraskap.

En succesiv förändring av den svenska föräldraförsäkringen har skett i syfte att sträva efter mer jämställt föräldraskap. I dagsläget är därför 90 dagar låsta för den enskilda föräldern (Föräldraledighetslag [SFS], 1995; Försäkringskassan 2023; Jämställdhetsmyndigheten, 2023). Resultatet i föreliggande studie visade att papporna hade en önskan om att ta

föräldraledigt tidigt och spendera tid med sitt barn. Informanterna upplevde att det var värdefullt för hela familjen att vara lediga vid barnets födsel och en del var hemma under en längre tid för att kunna ta större ansvar i föräldraskapet när amningen initierades. Alla informanter hade inte möjlighet att vara hemma längre period även om det var önskvärt. Till exempel beskrev papporna att efter barnet hade ammat kunde de låta mamman sova och då få gosa med barnet endast de två tillsammans i några timmar. Genom att bli involverad kan det bidra till att människan upplever sammanhang, meningsfullhet och vilket leder till ett ökat välbefinnande som leder till ökad hälsa enligt KASAM (Antonovsky, 2005). Papporna i föreliggande studie som varit hemma i början upplevde också att detta påverkade amningen positivt. Detta styrks i en studie av Flacking et al., (2010) som visar att det är amningsfrämjande att pappor är föräldralediga två månader efter barnets födsel. Att pappor tar ut föräldraledighet under barnets första sex månader verkar dock vara ganska ovanligt i Sverige. Statistik från Försäkringskassan (2024) visar att under barnets första sex månader så har mammor i genomsnitt tagit ut 112 föräldrapenningdagar, motsvarande siffra för pappor var 7,7 dagar. Papporna i föreliggande studie beskrev även att de upplevde att amningen påverkade så att de valde att vara föräldralediga senare i barnets liv. Att pappor väljer att ta ut föräldraledighet betydligt senare i barnets liv kan inte enbart förklaras av amning i sig då amningsstatistik från Socialstyrelsen (2024) visar att andelen barn som helammar vid fyra månaders ålder sjunker. Pappornas senare uttag av föräldraledighet skulle även kunna bero på ekonomiska skäl eller normer om att mamman är den som bör vara hemma mest med barn.

Konklusion och implikationer

Resultatet visade att papporna hade en positiv inställning till amning. De var delaktiga i sitt föräldraskap till ett ammande barn genom att stötta både praktiskt och känslomässigt. Papporna önskade vara delaktiga så mycket som möjligt men upplevde bristfällig information under graviditeten om amning och pappans stöttande roll. Detta skulle kunna ha bidragit till att papporna upplevde att ett sätt att nå jämställdhet i föräldraskapet var att kunna dela på matningen. Kliniskt kan studien bli betydelsefull genom att den kan bidra till en bättre förståelse kring amning och jämställdhet, så att barnmorskor kan stötta familjer till en bibehållen amning i ett jämställt föräldraskap. Amning är naturligt och biologiskt och indikerar inte på ett icke jämställt föräldraskap anser författarna. Författarna anser även att det

är viktigt att inkludera pappor på MHV, anpassa föräldrautbildningen och prata mer om hur ett jämställt föräldraskap kan se ut utan att hota amningen. Vidare bör pappor på föräldrautbildning eller på eftervården få konkreta råd vad de kan göra i olika amningssituationer. Ett förslag är att pappans roll integreras i rådande riktlinjer.

Referenser

Antonovsky, A. (2005). *Hälsans mysterium*. (2. utg.) Stockholm: Natur och kultur.

Barnkonventionen. (2019). *FN:s konvention om barns rättigheter*.

<https://barnkonventionen.se/wp-content/uploads/2009/07/Barnkonventionenfullversion.pdf>

Bennett A E., McCartney D., Kearney J M. 2016. Views of fathers in Ireland on the experience and challenges of having a breast-feeding partner. *Midwifery*. (40) 169-176.

<http://dx.doi.org/10.1016/j.midw.2016.07.004>

Binns, C., Lee, M., & Low, W. Y. (2016). The Long-Term Public Health Benefits of Breastfeeding. *Asia-Pacific journal of public health*, 28(1), 7–14.

<https://doi.org/10.1177/1010539515624964>

Carlsson, T., Georgsson, S. (2021). Forskningsetik. I M. Oscarsson & S. Georgsson (Red.), *Etik för barnmorskor*. (1 uppl., s 293-308). Lund: Studentlitteratur.

Emmott, E. H., & Mace, R. (2015). Practical Support from Fathers and Grandmothers Is Associated with Lower Levels of Breastfeeding in the UK Millennium Cohort Study. *PloS one*, 10(7), e0133547. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0133547>

Flacking, R., Dykes, F., & Ewald, U. (2010). The influence of fathers' socioeconomic status and paternity leave on breastfeeding duration: a population-based cohort study. *Scandinavian journal of public health*, 38(4), 337–343. <https://doi.org/10.1177/1403494810362002>

Furman, L., Killpack, S., Matthews, L., Davis, V., & O'Riordan, M. A. (2016). Engaging Inner-City Fathers in Breastfeeding Support. *Breastfeeding medicine : the official journal of the Academy of Breastfeeding Medicine*, 11(1), 15–20.

<https://doi.org/10.1089/bfm.2015.0092>

Försäkringskassan. (21 mars 2023). *Det som är bra delar man lika på*.

<https://www.forsakringskassan.se/privatperson/foralder/det-som-ar-bra-delar-man-lika-pa>

Försäkringskassan. (juni 2013). *De jämställda föräldrarna. Vad ökar sannolikheten för ett jämställt föräldrapenninguttag?*

<https://www.forsakringskassan.se/download/18.3b0dc6ef17db11eab724bb7/1649071616954/de-jamstallda-foraldrarna-socialforsakringsrapport-2013-8.pdf>Föräldraledighetslag.

Försäkringskassan. (30 april 2024) *Genomsnittligt uttagna föräldrapenningdagar efter barnets ålder.* <https://www.forsakringskassan.se/statistik-och-analys/statistikdatabas#!/bf/fp-kohort>

Föräldraledighetslag (SFS 1995:584). Arbetsmarknadsdepartementet.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/foraldraledighetslag-1995584_sfs-1995-584

Grandahl, M., Stern, J., & Funkquist, E. L. (2020). Longer shared parental leave is associated with longer duration of breastfeeding: a cross-sectional study among Swedish mothers and their partners. *BMC pediatrics*, 20(1), 159. <https://doi.org/10.1186/s12887-020-02065-1>

Graneheim, U. H., & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse education today*, 24(2), 105–112. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2003.10.001>

Jämställdhetsmyndigheten. (11 april 2023). *Delmål 4: Jämn fördelning av det obetalda hem och omsorgsarbetet.* <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/jamstalldhets-i-sverige/delmål-4-jamn-fordelning-av-det-obetalda-hem-och-omsorgsarbetet/>

Jämställdhetsmyndigheten. (30 november 2022). *Vad är jämställdhet?*

<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/fakta-om-jamstalldhets/vad-ar-jamstalldhets/>

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun* (3 uppl.). Studentlitteratur.

Lag om marknadsföring av modersmjölksersättning och tillskottsnäring (SFS 2013:1054).

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet. <https://www.riksdagen.se/sv/dokument->

lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-20131054-om-marknadsforing-av_sfs-2013-1054

Livsmedelsverket. (5 maj 2022). *Barnets mat upp till ett år.*

<https://www.1177.se/Ostergotland/barn--gravid/att-ta-hand-om-barn/mat-och-dryck-for-barn/barnets-mat-upp-till-ett-ar/>

Livsmedelsverket. (december 2020). *Enklare råd om introduktion av mat med gluten till spädbarn.* <https://www.livsmedelsverket.se/om-oss/press/nyheter/pressmeddelanden/enklare-rad-om-introduktion-av-mat-med-gluten-till-spadbarn>

Malterud, K. (2014). *Kvalitativa metoder i medicinsk forskning: en introduktion.* (3., uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Palmqvist, H., Zäther, J., & Larsson, M. (2015). Fathers' and co-mothers' voices about breastfeeding and equality - A Swedish perspective. *Women and birth : journal of the Australian College of Midwives*, 28(3), e63–e69.
<https://doi.org/10.1016/j.wombi.2015.03.005>

Polit, D.F. & Beck, C.T. (2022). *Essentials of nursing research: appraising evidence for nursing practice.* (Tenth edition, international edition). Philadelphia, PA: Wolters Kluwer.

Ranson, G. (2015). *Fathering, Masculinity and the Embodiment of Care* (1st ed. 2015.). Palgrave Macmillan UK.

Region Skåne. (27 februari 2024) *Basprogram för graviditet och eftervård i Region Skåne.*
<https://vardgivare.skane.se/siteassets/1.-vardriktlinjer/regionala-riktlinjer---fillistning/basprogram-for-graviditet-och-eftervard2.pdf>

Rempel, L. A., & Rempel, J. K. (2011). The breastfeeding team: the role of involved fathers in the breastfeeding family. *Journal of human lactation: official journal of International Lactation Consultant Association*, 27(2), 115–121.
<https://doi.org/10.1177/0890334410390045>

Rollins, N. C., Bhandari, N., Hajeerhoy, N., Horton, S., Lutter, C. K., Martines, J. C., Piwoz, E. G., Richter, L. M., Victora, C. G., & Lancet Breastfeeding Series Group (2016). Why invest, and what it will take to improve breastfeeding practices?. *Lancet (London, England)*, 387(10017), 491–504. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(15\)01044](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(15)01044)

Rollins, N., Piwoz, E., Baker, P., Kingston, G., Mabaso, K. M., McCoy, D., Ribeiro Neves, P. A., Pérez-Escamilla, R., Richter, L., Russ, K., Sen, G., Tomori, C., Victora, C. G., Zambrano, P., Hastings, G., & 2023 Lancet Breastfeeding Series Group (2023). Marketing of commercial milk formula: a system to capture parents, communities, science, and policy. *Lancet (London, England)*, 401(10375), 486–502. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(22\)01931-6](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(22)01931-6)

Patientlag (SFS 2014:821). Socialdepartementet. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/patientlag-2014821_sfs-2014-821

Sihota, H., Oliffe, J., Kelly, M. T., & McCuaig, F. (2019). Fathers' experiences and perspectives of breastfeeding: a scoping review. *American journal of men's health*, 13(3). <https://doi.org/10.1177/1557988319851616>

Socialstyrelsen. (3 maj 2024). *Statistikdatabas för amning*. https://sdb.socialstyrelsen.se/if_amn/resultat.aspx

Sveriges kommuner och landsting (2018) *Maskulinitet och jämställt föräldraskap. Arbete för pappors delaktighet*. ISBN: 978-91-7585-673-5. <https://skr.se/download/18.7c1c4ddb17e3d28cf9b9c666/1643110401037/7585-673-5.pdf>

Svenska Barnmorskeförbundet. (2018). *Kompetensbeskrivning för legitimerad barnmorska*. <https://storage.googleapis.com/barnmorskeforbundet-se/uploads/2020/04/Kompetensbeskrivning-for-legitimerad-barnmorska.pdf>

Victora, C. G., Horta, B. L., Loret de Mola, C., Quevedo, L., Pinheiro, R. T., Gigante, D. P., Gonçalves, H., & Barros, F. C. (2015). Association between breastfeeding and intelligence, educational attainment, and income at 30 years of age: a prospective birth cohort study from Brazil. *The Lancet. Global health*, 3(4), e199–e205. <https://doi.org/10.1016/S2214->

109X(15)70002-1

Victora, C. G., Bahl, R., Barros, A. J., França, G. V., Horton, S., Krasevec, J., Murch, S., Sankar, M. J., Walker, N., Rollins, N. C., & Lancet Breastfeeding Series Group (2016). Breastfeeding in the 21st century: epidemiology, mechanisms, and lifelong effect. *Lancet (London, England)*, 387(10017), 475–490. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(15\)01024-7](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(15)01024-7)

World Health Organization. (1981). *International Code of Marketing of Breast-Milk Substitutes*. <https://www.who.int/publications/i/item/9241541601>

World Health Organization. (2021). *Infant and young child feeding*. (9 juni 2021). <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/infant-and-young-child-feeding>

World Health Organization. (2023). *Maternity leave increases breastfeeding* (28 februari 2023). <https://www.who.int/multi-media/details/maternity-leave-increases-breastfeeding>

Yin, R.K. (2013). *Kvalitativ forskning från start till mål*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Arbetsfördelning

Båda författarna intygar härmed att de gemensamt utfört denna magisteruppsats. Författarna har bidragit till lika delar i detta arbete.

Josefin Berntsson och Paula Sande

Intervjuguide

- Författaren/författarna presenterar sig och tackar för deltagande i studien och informerar om att intervjun enligt samtycke kommer att spelas in och att inspelat material kommer att förstöras efter examination. Om tankar/komplikationer skulle väckas efter intervjun och du har behov av att prata med någon professionell, ber vi dig vänligen kontakta din vårdcentral eller BVC.

- Konfidentialitet och anonymitet:
 - Författarna försäkrar studiedeltagaren om att denne kommer att vara helt anonym i studiens resultat samt att inspelat material förvaras på lösenordskyddade enheter oåtkomligt för obehöriga.

- Syftet med intervjun:
 - Att utforska pappors upplevelser av amning ur ett jämställdhetsperspektiv

- Bakgrundsfrågor:
 - Hur gammal är ditt/dina barn?
 - Ammas ditt barn? Om nej, hur länge ammade ditt barn?

- Övergripande fråga:
 - Berätta om dina upplevelser om att bli förälder till ett ammande barn

- Stödfrågor:
 - Vad anser du om din roll som pappa och partner under amningstiden?
 - Har du några tankar kring hur fördelningen av föräldradigheten har påverkat amningen?
 - Hur tänker du som partner kring jämställdhet och amning - som exempelvis fördelning av hushållsarbete och annat under perioden ert barn ammar/ammade
 - Vad gjorde du för att knyta an till ert barn?

- Avslutning:
 - Vi tackar för din tid och för att du delat med dig av dina tankar och erfarenheter